

Celem projektu pt. „Lasy, społeczeństwo i demokracja: Spory o przyszłość lasów w Polsce w kontekście zmiany klimatu i wyzwań Europejskiego Zielonego Ładu” jest zbadanie społecznych mechanizmów leżących u podstaw konfliktów wokół lasów w Polsce. Zarządzanie lasami i polityka leśna w Polsce były w ostatnich latach przedmiotem intensywnych dyskusji, czego wyrazem jest między innymi jedna z najwyższych w Europie liczba konfliktów wokół lasów. Polska charakteryzuje się przy tym specyficzną strukturą własnościową i niespotykanym gdzie indziej w Unii Europejskiej modelem zarządzania lasami, z dominacją własności publicznej i silną, hierarchiczną organizacją zarządzającą lasami – Państwowym Gospodarstwem Leśnym „Lasy Państwowe”. Społeczny odbiór gospodarki leśnej w ostatnich latach się pogorszył, co może to być związane z rosnącymi różnicami pomiędzy przekonaniami i wartościami leśników i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, jak również z wpływem autokratycznego kontekstu politycznego i pandemii Covid-19. Dyskusjom wokół zarządzania polskimi lasami towarzyszy wdrażaniem Europejskiego Zielonego Ładu, który zawiera wiele szczegółowych wytycznych odnośnie celów gospodarki leśnej i w większym stopniu niż to miało miejsce wcześniej wiąże polską politykę leśną z poziomem europejskim. W rezultacie, dyskusje dotyczące polskich lasów obejmują wielopoziomowy układ interesariuszy, zarówno publicznych, jak i prywatnych, którzy negocjują sposoby użytkowania lasów i dostosowania ich do wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi oraz niestabilną sytuacją geopolityczną w regionie spowodowaną wojną na Ukrainie.

Głównym celem proponowanego interdyscyplinarnego projektu badawczego jest kompleksowa analiza konfliktów dotyczących lasów w Polsce oraz zmian polityki leśnej w odpowiedzi na te konflikty, a także zaproponowanie rekomendacji łagodzących konflikty i zwiększających innowacyjność polityki leśnej. Szczegółowe pytania badawcze dotyczą społecznych postaw wobec lasów, rozwoju polityki leśnej w ciągu ostatnich 30 lat i jej uwarunkowań, czynników wpływających na postrzeganie polityki leśnej i Lasów Państwowych. Projekt zbada również jakie czynniki wpływają na konflikty leśne na poziomie lokalnym i regionalnym, zarówno na obszarach wiejskich, jak i podmiejskich, oraz określi uwarunkowania rozwojowe społeczności lokalnych na terenach bogatych w lasy. Tłem teoretycznym pozwalającym na odpowiednią interpretację uzyskanych wyników będą teorie opisujące kształtowanie się reguł zarządzania dobrami wspólnymi przez zróżnicowany zestaw aktorów społecznych (teorie instytucjonalne oraz teoria governance), a także teorie opisujące cele i mechanizmy działania środowiskowych ruchów społecznych.

Realizacji celów projektu posłuży innowacyjny i kompleksowy zestaw metod badawczych zrealizowany przez doświadczonych naukowców o uzupełniających się profilach badawczych reprezentujących dwie organizacje partnerskie: Instytut Filozofii i Socjologii PAN oraz Centrum Praw Obywatelskich i Badań nad Demokracją. Metodologia projektu obejmuje metody jakościowe (badania dokumentów, wywiady, grupy fokusowe, interwencje socjologiczne, Laboratoria Wiedzy o Przyszłości), metody mieszane (połączenie ankiet i wywiadów) oraz metody ilościowe (badania regionalne i krajowe). Będą one dotyczyć różnych skali (lokalnej, regionalnej, krajowej) w kilku miejscach w Polsce i angażować zróżnicowaną grupę podmiotów publicznych i prywatnych z obszarów wiejskich i miejskich. Projekt pozwoli na poznanie relacji między konfliktami społecznymi dotyczącymi lasów a kształtem istniejących uregulowań prawno-organizacyjnych oraz zmieniającym się kontekstem społeczno-ekologicznym zarządzania lasami. Wyniki projektu wzbogacą międzynarodowy dorobek badawczy dotyczący kształtowania się polityki leśnej w odpowiedzi na postulaty społeczne i potrzeby adaptacji do zmiany klimatu. Wyniki projektu, podsumowane w co najmniej 9 publikacjach, przyczynią się również do rozwoju socjologii środowiskowej, politologii środowiskowej oraz antropologii kulturowej lasów.